

Omhändertagande

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

En av de åtgärder en kontrollmyndighet kan använda sig av är omhändertagande, det vill säga att ta hand om varor. Här får du veta vilka regler som gäller på området.

När kan omhändertagande användas?

Omhändertagande kan till exempel användas i situationer då varupartier är små, dyrbara och/eller lättflyttade, det vill säga där det finns risk att de annars "försvinner". Förbud att släppa ut varor på marknaden med stöd av artikel 138.2 d förordning (EU) 2017/625 eller förbud med stöd av 22 § livsmedelslagen (2006:804), som inskränker ägarens dispositionsrätt, fungerar oftast bra i andra fall.

Möjligheten till omhändertagande av varor regleras i 24 § livsmedelslagen. Där anges att en kontrollmyndighet får ta hand om en vara som har släppts ut på marknaden, eller som uppenbart är avsedd att släppas ut på marknaden, i strid med 10 § eller de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen.

Det innebär att omhändertagande av en vara är möjlig när den:

- inte uppfyller krav och villkor som föreskrivits eller beslutats om när det gäller märkning och presentation av livsmedel, livsmedlets beskaffenhet eller beteckning,
- har hanterats eller tidigare släppts ut på marknaden i en anläggning som inte har godkänts eller registrerats eller inte uppfyller villkor i ett godkännande eller ett tillstånd,
- innehåller förbjudna ämnen,
- har halter som överskrider gränsvärden som är bestämda i lag eller EU-förordning, eller
- inte uppfyller kraven på säkra livsmedel, se artikel 14 förordning (EG) nr 178/2002.

Det är även möjligt att omhänderta en vara om den förses med ett föreläggande eller förbud enligt 22 § och om föreläggandet eller förbudet inte följs.

Även i de fall när myndigheten misstänker bristande efterlevnad och ska utföra undersökningar för att bekräfta eller undanröja dessa misstankar, får myndigheten, om det är nödvändigt, omhänderta varor och icke godkända ämnen eller produkter, beroende på vad som är lämpligt. Se artikel 137.3 b i förordning (EU) 2017/625.

Det är viktigt att tänka på att beslut om omhändertagande bör innehålla uppgifter som så exakt som möjligt identifierar de omhändertagna varorna/partiet. Innan omhändertagande beslutas bör myndigheten även ha gjort klart för sig var och hur varorna ska förvaras innan de lagligen får eller ska destrueras.

Notera att om varorna förstörs eller genomgår en kvalitetsförsämring under den tid beslutet om omhändertagande gäller och beslutet efter domstolsprövning visar sig ha varit obefogat eller upphävs kan kontrollmyndigheten bli skadeståndsskyldig. Se 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207).

Rättelse

Ett omhändertagande innebär att man fråntar varuägaren möjligheten att förfoga över varorna till dess att rättelse skett och beslutet upphävs eller varorna destrueras genom myndighetens försorg.

Det är lämpligt att myndigheten anger en tidsfrist i beslutet för ägaren som ska inkomma med rättelseförslag före utsatt destruktionsdag. Det kan finnas möjlighet för livsmedelsföretagaren att göra varorna dugliga under överinseende av kontrollmyndigheten eller att använda dem för annat ändamål.

Destruktion

Om rättelseförslag inte inkommer, om rättelsen inte utförs, eller om annan åtgärd eller användning för annat ändamål inte är möjlig, ska den omhändertagna varan destrueras. Det görs då genom myndighetens försorg på ägarens bekostnad. Se artikel 138.2 g i förordning (EU) 2017/625 och 24 § livsmedelslagen (2006:804).

Det måste framgå av beslutet att destruktion sker om inte rättelseförslag kommit in i tid. Besluten bör förenas med ett förordnande om att beslutet gäller omedelbart även om det överklagas, enligt 33 § livsmedelslagen.

Senast uppdaterad 15 november 2021 Ansvarig grupp SV_KL